

Figuur 1: logo Vrouwenraad

SEKSISMEWET

De federale regering heeft op initiatief van minister van gelijke kansen Joëlle Milquet op 17 januari 2014 een wetsontwerp ingediend ter bestrijding van seksisme in de openbare ruimte en tot aanpassing van de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van discriminatie tussen vrouwen en mannen (de zogenaamde genderwet) teneinde de daad van discriminatie te bestraffen. Enkele pro en contra's. Maart 2014

INHOUDSTAFEL

SEKSISMEWET	1
INLEIDING	3
HET WETSONTWERP	4
<i>Strafbaarstelling van seksisme</i>	4
<i>Bestrafing van discriminaties</i>	5
BESPREKING	5
<i>Definitie</i>	5
<i>Bestrafing</i>	6
BESLUIT	8

Inleiding

Op geregelde tijdstippen worden voorstellen voor een seksismewet ingediend. Denken we maar aan het [wetsvoorstel tot bestraffing van bepaalde door seksisme ingegeven daden](#) dat door Zakia Khattabi (Ecolo) voor behandeling in de Senaat in 2010 werd ingediend. Ondertussen diende de federale regering op initiatief van de minister Milquet in de Kamer een [voorontwerp](#) van wet in (17 januari 2014) om seksisme strafbaar te stellen.

Het wetsontwerp heeft als doelstelling om de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van discriminatie tussen mannen en vrouwen (de zgn. genderwet) te versterken en seksisme als autonoom misdrijf te bestraffen.

Via de aanpassing van de zogenaamde [genderwet van 10 mei 2007](#)¹, naar analogie van de [antiracismewet](#)² wordt ook de **daad** bestraft. De huidige wet bestraft enkel het aanzetten tot discriminatie, maar niet de daad van discriminatie op zich. De titel van de genderwet wordt ook in die zin aangepast: de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van discriminatie tussen vrouwen en mannen teneinde de daad van discriminatie te bestraffen.

De bestrijding van seksisme is uit de genderwet gehouden op advies van de Raad van State omdat het de interne samenhang zou schaden tussen de drie antidiscriminatiewetten. Het initiële voorontwerp bevatte naast het strafrechtelijk luik, een uitbreiding naar de openbare ruimte van het burgerrechtelijk regime voorzien in de genderwet. Een dergelijke uitbreiding zou de externe coherentie schaden van de genderwet. Gezien de Raad van State geen opmerking had betreffende het strafrechtelijke luik, is er besloten om verder te gaan met dit gedeelte³.

Er is dus gekozen om verder te gaan met een afzonderlijk wetsontwerp voor de bestraffing van seksisme behalve voor de wijzigingen met betrekking tot de bestraffing van discriminaties vervat in de genderwet. Hier volgt men de logica om de strafbaarstelling niet te scheiden van de bestraffing. Dus om die reden bevat het ontwerp ook aanpassingen van

---

¹ De wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van discriminatie tussen vrouwen en mannen (BS 30 mei 2007). In 2007 werd het federale discriminatierecht hervormd. Het ging deels om een hervorming van het bestaande kader en deels om totaal nieuwe wetgeving. Dit resulteerde in de antiracismewet en de genderwet en de Algemene Antidiscriminatiewet nl. [de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van bepaalde vormen van discriminatie](#) (BS 30 mei 2007). In deze wet gaat het over volgende exclusiegronden: discriminatie op grond van leeftijd, seksuele geaardheid, burgerlijke staat, geboorte, vermogen, geloof of levensbeschouwing, politieke overtuiging, taal, huidige of toekomstige gezondheidstoestand, een handicap, een fysieke of genetische eigenschap of sociale afkomst. Er zijn aldus drie federale antidiscriminatiewetten naast het in 2008 door het Vlaams Parlement goedgekeurde decreet van 10 juli 2008 houdende een kader voor het Vlaamse gelijkheids- en gelijkebehandelingsbeleid (BS 23 september 2008). Zie S. Sottiaux en J. Vrielink, *Verschillende gelijkheden? Recente Europese en nationale rechtspraak over discriminatie*, in: André Alen, Gunther Maes en Stefan Sottiaux (eds), *Publiekrecht, Themis Cahier 2001-2012*, nr. 70, p. 23.

² De wet van 10 mei 2007 tot wijziging van de wet van 30 juli 1981 tot bestraffing van bepaalde door racisme of xenofobie ingegeven daden (BS 30 mei 2007).

³ In de memorie van toelichting van het wetsontwerp (doc. 53 3297/001) kondigt de minister aan dat een ruimere reflectie over de drie grote antidiscriminatiewetten en de uitbreiding van hun burgerrechtelijk luik hierop zal volgen.

de genderwet naar analogie met de racismewet. Voortaan zijn zoals reeds gemeld nu ook de discriminaties op zich strafbaar.

Er wordt dus een duidelijk onderscheid gemaakt tussen seksisme en discriminaties. Discriminatie kan soms voortkomen uit seksisme en er dan een manifestatie van zijn, maar het begrip seksisme verwijst naar de minachting tegenover een geslacht, een fundamenteel geloof in de wezenlijke minderwaardigheid van een geslacht.

Het wetsontwerp

Strafbaarstelling van seksisme

Het wetsontwerp omschrijft seksisme strafrechtelijk als “elk gebaar of handeling die, in de in artikel 444 van het Strafwetboek bedoelde omstandigheden, klaarblijkelijk bedoeld is om minachting uit te drukken ten opzichte van een persoon wegens zijn geslacht, of deze, om dezelfde reden, als minderwaardig te beschouwen of te reduceren tot diens geslachtelijke dimensie en een ernstige aantasting van de waardigheid van de persoon ten gevolge heeft”.

De minister bedoelt met **elk gebaar of handeling** niet enkel de fysieke of verbale daad, maar ook bijvoorbeeld een publicatie op sociale netwerksites.

Wat zijn de in artikel 444 bedoelde **omstandigheden**? Hiermee beoogt men de openbare omstandigheden: openbare plaatsen, aanwezigheid van verschillende personen (inclusief seksistische uitingen op sociale netwerksites), enz. bijvoorbeeld een pagina waarop foto's van jonge vrouwen worden gepubliceerd, privéfoto's of foto's genomen zonder hun medeweten, die verspreid worden zonder hun toestemming en waarop minachtende of openlijk seksistische commentaren bij gemaakt worden. Dit maakt immers de bewijsvoering gemakkelijker bij het indienen van een klacht. De strafbaarstelling van seksisme is onderworpen aan het gewoonterecht van de strafrechtelijke procedure betreffende de bewijslast. Dit wil zeggen dat het principe van onschuld moet gerespecteerd worden en dat de persoon die zich het slachtoffer acht van seksistische handelingen het bewijs moet leveren.

Het woord **klaarblijkelijk bedoeld** is van belang. Omdat hierin het intentionele element, de opzet, de wil om schade te berokkenen terug te vinden is. Dit is ingevoerd om het toepassingsgebied niet te ruim te maken en het misbruik van het strafrechtelijk begrip seksisme te vermijden. Dus, de nadruk ligt op het samengaan van de wil (de intentie of opzet) tot beschadigen en het vernederende effect van het seksistisch gedrag. De wil moet onbetwistbaar zijn en vereist aldus een zekere ernstgraad die onderworpen is aan het oordeel van de strafrechter.

Het gaat om het uitdrukken van **minachting ten opzichte van een persoon** wegens zijn geslacht: de strafbaarheidsstelling beoogt geen groeperingen, maar wel gedragingen gericht tegen een of meer welbepaalde personen wegens hun geslacht. Seksistische reclame is aldus uitgesloten van het toepassingsgebied van de wet. In de genderwet daarentegen zien we dat er ook bestraffing is van discriminatie op basis van geslacht tegen een groep, een gemeenschap of hun leden.

Het heeft bijgevolg **een ernstige aantasting van de waardigheid van deze persoon** tot gevolg. Hier wordt opnieuw verwezen naar de ernstgraad van het seksistisch gedrag. Het ontwerp wil de vrijheid niet beknotten en de rechter de mogelijkheid geven om ook rekening te houden met een evolutieve interpretatie van het seksisme.

Er is gekozen voor de **autonomie** van de strafbaarstelling van seksisme en niet voor de verzwarende van andere strafbaarstellingen. Dit is ingegeven door het feit dat de huidige strafrechtelijke inbeschuldigingstellingen niet alle seksistische feiten behelzen. Ook wil men op die manier de eigen rechtspraak met betrekking tot het begrip ontwikkelen. Het feit dat het criterium geslacht geen reden voor strafverzwarende is maar als dusdanig beschermd wordt, zou het symbolisch voordeel geven dat geslachtsdiscriminatie op zich meer zichtbaar is.

Bestrafing van discriminaties

De huidige genderwet bestraft enkel het aanzetten tot discriminaties (rechtstreekse en onrechtstreekse) maar niet de daad van discriminatie op zich. Dit ontwerp wil naar analogie met de antiracismewet deze paradox opheffen. Omdat men de coherentie tussen de drie grote antidiscriminatie wetten wil bewaren, steunen de strafrechtelijke bepalingen op die van de antiracismewet. Deze discriminaties worden net zoals seksisme bestraft met een gevangenisstraf van een maand tot een jaar en met een geldboete van vijftig tot duizend euro.

Bespreking

Definitie

Het wetsontwerp maakt een onderscheid tussen seksisme en discriminatie. We citeren uit de memorie van toelichting:

“Uiteraard kan discriminatie soms voortkomen uit seksisme en er dan slechts een manifestatie van zijn, maar het begrip seksisme verwijst naar de minachting tegenover een geslacht, een fundamenteel geloof in de wezenlijke minderwaardigheid van een geslacht.”

We citeren uit het ontwerp:

“elk gebaar of handeling die, in de in artikel 444 van het Strafwetboek bedoelde omstandigheden, klaarblijkelijk bedoeld is om minachting uit te drukken ten opzichte van een persoon wegens zijn geslacht, of deze, om dezelfde reden, als minderwaardig te beschouwen of te reduceren tot diens geslachtelijke dimensie en die een ernstige aantasting van de waardigheid van deze persoon ten gevolge heeft”.

De definitie van seksisme krijgt veel kritiek door zowel mannelijke juristen als vrouwelijke experts uit het vrouwenmiddenveld. Vooral de vaagheid en het subjectieve karakter ervan worden aangevochten. Minister Milquet weerlegt die kritiek door te stellen dat vele juridische begrippen zoals wettelijke verdediging, het belang van het kind, openbare zedenschennis vage begrippen zijn. De minister rekent op het ‘gezond verstand’ van de rechter die zal moeten oordelen over de ernst van het klachtmisdrijf.

Ook de Raad van de Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen stelt in zijn advies (advies nr. 39, november 2013) over het initiële ontwerp dat de ministerraad van 12 juli 2013 goedkeurde de 'andere daad' (deze term is nu verdwenen uit de definitie) verder te definiëren zodat het strafrechtelijk feit zo concreet mogelijk omschreven wordt. Dit kan het gevaar inhouden dat hiermee een beperking geïnstalleerd wordt van het te bestraffen seksisme. Peter Perceval beklemtoonde in zijn opinie in de DS van 17 maart dat de context ook bepalend kan zijn om in te schatten of iets al dan niet seksistisch is. Bij die context horen dus ook subjectieve fenomenen zoals de 'de toon van een gesprek' of 'het gevoel voor humor van de spreker en de ontvanger'.

Vanuit feministische hoek (VOK, Vie Féminine) wordt vooral gewezen op de beperktheid van de impact van de wet op het brede seksisme in onze maatschappij. Met andere woorden: op de aanpak van structurele ongelijkheden tussen vrouwen en mannen. Dit kan weerlegd worden met het argument dat rechtspraak op individueel niveau niet verward mag worden met beleid terzake. Het is juist dat een seksismewet op zich onvoldoende is om structurele ongelijkheden v/m, die meestal complex van aard zijn aan te pakken. Maar dit is ook de bedoeling niet van deze wet. Dit is eerder een doelstelling van de wet op gendermainstreaming waarvan de uitvoering inderdaad nog te wensen overlaat. De loonkloof kan inderdaad niet opgelost worden met een seksismewet. De complexiteit van dergelijke problematiek veronderstelt eerder aanpassingen aan bestaande wetgeving (sociale zekerheid, pensioenen,...) of uitvoering van specifieke wetgeving (zoals de wet van 22 april 2012 ter bestrijding van de loonkloof) en vooral meer inzet op ondersteunend beleid (bijvoorbeeld kinderopvang, een goede combinatie tussen werk en gezin,...). Anti-discriminatie wetgeving is steeds complementair met andere wetgeving en beleid. Het is niet omdat dit nog teveel in zijn kinderschoenen staat dat we het kind met het badwater moeten weggooien. Hier kan gepleit worden voor een en/en verhaal.

Daarnaast wordt gesteld dat deze wet overbodig is mits handhaving van bestaande wetgeving. Maar hier stelt zich het probleem dat men seksisme niet met alle bestaande wetgeving kan aanpakken. De rechter zal zich voortaan niet meer in bochten moeten wringen om seksisme aan een of andere klassieke strafbaarstelling te verbinden. Hiermee wil de indiener van het ontwerp een signaal geven dat seksisme op zich ontoelaatbaar is. Deze autonomie is aldus symbolisch, aangezien elk seksistisch gedrag voortaan strafbaar zal zijn en de rechtszekerheid versterkt wordt door een straf te voorzien.

Bovendien geldt de handhaving voor elk misdrijf. Het misdrijf houdt niet op te bestaan door het feit dat het veroordeeld wordt (cfr. moord). Een wet op zich is meestal onvoldoende om ongewenst gedrag te bannen, maar moeten we dan de beteugeling ervan stopzetten? Het feit dat verkrachting onvoldoende wettelijk wordt aangepakt lossen we ook niet op door het niet meer strafbaar te stellen.

Bestrafing

De meeste kritiek handelt over het feit dat er eigenlijk een nieuwe incoherentie gecreëerd wordt met de andere uitsluitingsgronden. Daders die mensen wegens hun handicap, hun seksuele voorkeur, hun leeftijd, of andere beschermingsgronden wel als minderwaardig beschouwen zijn niet strafbaar.

Deze kritiek kan weerlegd worden met de opmerking dat niemand de wetgever tegenhoudt om de algemene antidiscriminatiewet ook uit te breiden. Dit wordt dan weer weerlegd met het argument dat dergelijke uitbreiding het maatschappelijk debat teniet doet en het maatschappelijk verkeer onmogelijk maakt. Hier wordt misschien voorbij gegaan aan het feit dat seksisme meestal verscholen zit, onderhuids zit. Bovendien wordt het debat over seksisme vlug de kop ingedrukt door het te verbinden met iets van 'verzuurde feministen'. Van seksisme gesproken?

Ook zou een seksismewet in botsing komen met het recht op vrije meningsuiting (geldt ook voor racisme). Maar is die vrije meningsuiting onbeperkt en moet ze niet bestraft kunnen worden wanneer het gaat om de verspreiding van ideeën gebaseerd op de superioriteit van één sekse (vervang dit woord door etniciteit) of haatgevoelens tegenover het andere geslacht geuit door misprijzend of hatelijk gedrag? Bovendien vernemen we uit de memorie van toelichting dat de Raad van State geen bezwaar had bij de strafrechtelijke definitie van seksisme.

De strafbaarstelling van seksisme is onderworpen aan de gewone strafrechtelijke procedure betreffende de bewijslast. Dit betekent dat het principe van onschuld geldt zolang het tegendeel niet bewezen is. Het is de persoon die zich slachtoffer acht van seksistische handelingen die het bewijs moet leveren. Op dit vlak is het twijfelachtig of de wet wel het beoogde effect zal hebben. Bij gebrek aan bewijselementen is het voor het parket zeer moeilijk om personen die seksistische handelingen stellen, te vervolgen. Maar dit houdt ook in dat het over zeer ernstige feiten moet gaan tegen personen. Enkel in burgerlijke procedures is de bewijslast lichter (kan zelfs omgekeerd worden conform de genderwet). Die procedures zijn op advies van de Raad van State uit het ontwerp gehouden. De schrijvers die graag flirten met seksistische taal en de fluitende bouwvak(st)er mogen dus op hun twee oren slapen.

Er stelt zich wel een probleem inzake een efficiënte klachtenbehandeling van geslachtsdiscriminatie. Anno 2014 stellen we vast dat geslachts- en transgenderdiscriminatie en bij uitbreiding seksisme niet kan gemeld en aangepakt worden binnen de Vlaamse beleidsdomeinen omdat er een samenwerkingsakkoord ontbreekt tussen de Vlaamse overheid en het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen (IGVM). Dergelijk hiaat zien we ook bij de lokale meldpunten. De meldpunten zijn ingekanteld in het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding. Deze instelling is niet bevoegd voor de opvolging van de genderwet, daarvoor is het IGVM bevoegd.

Besluit

De Vrouwenraad is vragende partij voor een wettelijke regeling omtrent seksisme en mogelijke strafbaarstelling als maatschappelijk teken en dit naar analogie met de strijd tegen racisme. Daarom zeggen we geen radicaal nee tegen het wetsontwerp. We zijn het eens met de minister dat er een sterk signaal moet gegeven worden tegen het latente en ook zichtbaar seksisme alom. Daarom is het van belang dat de minister seksisme (net zoals bij racisme) zichtbaar verankert in een wettelijk kader. In dit ontwerp gaat het over ernstige inbreuken op de waardigheid van een persoon op basis van zijn of haar geslacht en gaat men uit van een bijzondere opzet. Uiteindelijk wordt gerekend op het gezond verstand van de rechter om zorgvuldig en omzichtig om te gaan bij de interpretatie van de klacht. Een voorwaarde die immers voor elke rechtspraak geldt.

Deze wet dient uiteraard niet om de structurele ongelijkheden tussen vrouwen en mannen aan te pakken. Daarvoor dienen andere wetten en beleid. We weten dat de uitvoering van de wet op gendermainstreaming nog veel te wensen overlaat maar dit staaltje van proactief beleid⁴ veronderstelt ook vele partners en is bovendien een arbeidsintensief proces. We zien deze seksismewet dan ook als een remediërende aanvulling op de proactieve wetgeving en beleid.

Daarnaast zijn we verheugd dat in de genderwet nu ook de daad van discriminatie op zich zal bestraft worden. Hiermee wordt de lat gelijk gelegd met de racismewet. Niets belet de wetgever om hetzelfde te doen met de algemene antidiscriminatiewet.

De bewijslast ligt in handen van het slachtoffer. Daarom vragen we dat de wetgever deze lacune ter overweging neemt bij de evaluatie van de antidiscriminatiewetten en de eventuele uitbreiding van hun burgerrechtelijk luik.

Tenslotte vinden we het spijtig dat anno 2014 geslachts- en transgenderdiscriminatie, in tegenstelling tot alle andere discriminaties, niet kan aangekaart worden bij de Vlaamse lokale Meldpunten Discriminatie. Daarom vragen we een dringende institutionele oplossing voor dit probleem.

---

⁴ proactief betekent 'vooruitziend, anticiperend op verwachte ontwikkelingen'. Een proactief beleid wil de problemen vóór zijn.